

België - Belgique
P.B. - P.P.
8500 Kortrijk
BC 20258

KONINKLIJKE EN MENSLIEVENDE VERENIGING DER
DRAGERS van ERETEKENS en MEDAILLES van BELGIË
VOOR DADEN VAN MOED, ZELFOPOFFERING EN VAN MENSLIEVENDHEID

ONDER DE HOGE BESCHERMING VAN Z.M. DE KONING
EN HET EREVOORZITTERSCHAP VAN DE H. BURGEMEESTER VAN BRUSSEL

VADERLANDSE VERENIGING
Zonder winstgevend doel
Gesticht te Brussel op 3 december 1865 - Koninklijk Erkend op 2 juli 1883

INFOBLAD KORTRIJK

Afgiftekantoor: KORTRIJK CENTRUM

Verantwoordelijke uitgever:
Rasson Nadia - Steenstraat 103 -
8501 Heule

P 806019
PRS: 3048465

Nummer 97 – 3de kw 2021 (jul-aug-sep)

UITNODIGING

ZATERDAG 25 September 2021

*Koninklijke en Menstievende
Vereniging der
Dragers van Eretekens en
Medailles van België*

Regionale Kortrijk

FEEST DER GEDECOREERDEN

KONINKLIJKE EN MENSLIEVENDE VERENIGING DER
DRAGERS van ERETEKENS en MEDAILLES van BELGIË

VOOR DADEN VAN MOED, ZELFOPOFFERING EN VAN MENSLIEVENDHEID

ONDER DE HOGE BESCHERMING VAN Z.M. DE KONING
EN HET EREVOORZITTERSCHAP VAN DE H. BURGEMEESTER VAN BRUSSEL
VADERLANDSE VERENIGING

zonder winstgevend doel

Gesticht te Brussel op 3 december 1865 – Koninklijk Erkend op 2 juli 1883.

Erevoorzitter Provinciale West-Vlaanderen: Graaf Henri d'UDEKEM d'ACQZ
Voorzitter Regionale Kortrijk: Nadia RASSON Steenstraat 103 te 8501 HEULE.

☎ & 📠 : 056/35.63.35 – ✉: rasson.n@telenet.be

REGIONAAL BESTUUR KORTRIJK dd. 04-06-2021

VOORZITTER

Mevr. Nadia RASSON (2021)
Steenstraat 103
8501 HEULE
☎ & 📠 : 056 35 63 35
GSM : 0485 12 35 45
E-mail: rasson.n@telenet.be

ONDERVOORZITTER - SECRETARIS

Dhr. Philippe DE CALUWE (2021-2022)
Mellestraat 263
8501 HEULE
☎ : 056 37 11 42
GSM : 0495 32 29 39
E-mail: philippedcaluwe@gmail.com

KANSELIER- VERSLAGGEVER

Dhr. Kurt VERHELLE (2021)
Kapel ter Bede 28
8500 KORTRIJK
GSM : 0486 72 19 86
E-mail: verhelle.polfliet@gmail.com

ASSISTENT KANSELIER

Dhr. Danny BOUCKENOOGHE (2021)
Molenhof 3
8550 ZWEVEGEM
☎ : 056 35 87 12
GSM : 0497 32 88 14
E-mail: danny.bouckenooche1@telenet.be

COMMISSARIS

Mevr. Lutgarde TACK (2024)
Gijzelbrechtegemstraat 29
8570 ANZEGEM
☎ : 056 68 79 14
GSM : 0474 63 75 99
E-mail: lutje.tack@gmail.com

PENNINGMEESTER

Dhr. Ivan VAN DER AUWERA (2021)
Nachtegalstraat 23
8511 AALBEKE
☎ : 056 40 42 96
GSM : 0486 23 62 57
E-mail: ivan.vanderauwera@skynet.be

VAANDELDRAGER

Dhr. Brecht VAN DER AUWERA
Nachtegalstraat 23
8511 AALBEKE
☎ : 056 40 42 96
GSM : 0485 41 38 25
E-mail : vanderauwerabrecht@gmail.com

COMMISSARIS JONGEREN / WEBMASTER

Dhr Pieter D'HAENE (2021)
Bozestraat 50
8501 HEULE
GSM : 0477 72 05 04
E-mail : dhaene.pieter@outlook.be

EREKANSELIER

Mevr. Lutgarde TACK

De e-mail adressen kunnen aangepast worden naar naam van persoon @kmvdembkortrijk.be

ONS JAARLIJKS PROMOTIEFEEST
ZATERDAG 25 SEPTEMBER 2021

Mevrouw, Mijnheer,

Het bestuur van de Koninklijke en Menslievende Vereniging der Draggers van Eretekens en Medailles van België, Regio Kortrijk, heeft de eer en het genoegen u en uw echtgeno(o)t(e) uit te nodigen tot deelname aan het jaarlijkse feest en de uitreiking van de eretekens **PROMOTIE 2021**.

U wordt tevens uitgenodigd tot deelname aan het feestbanket waarvoor kan ingeschreven worden door storting van **60 Euro** op rekeningnummer **BE22 7509 0426 1747** van gedecoreerden Kortrijk.

Wie niet blijft voor het feestbanket maar **enkel** deelneemt aan de receptie gelieve **25 Euro** te storten op rekeningnummer **BE22 7509 0426 1747** met mededeling : **Receptie**

De uiterste inschrijvingsdatum voor de maaltijd is : **11 september 2021**.

Inschrijvingen na deze datum kunnen om praktische redenen niet meer aanvaard worden !

Niet betaalbaar ter plaatse (GEEN CASH GELD)

Schrijf tijdig in zodat wij geen moeilijkheden hebben voor het inrichten van de zaal – U kan uw voorkeur voor tafelgenoten opgeven – Wij proberen in de mate van het mogelijke aan uw wensen te voldoen.

PROGRAMMA

11.30 u	OPENEN VAN DE DEUREN VAN FEESTZAAL-RESTAURANT "T BALLADEHOF" HOOGSTRAAT 15 TE 8554 ZWEVEGEM (SINT-DENIJS)
11.45 u	RECEPTIE
12.00 u	UITREIKING VAN DE ERETEKENS EN BREVETTEN - PROMOTIE 2021 GEVOLGD DOOR HET FEESTBANKET

MENU

KIR MET ZIJN HAPJES
GOUDBRUIN GEBAKKEN KABELJAUW MET RISOTTO EN SAFFRAANSAUS
WITLOOFROOMSOEP
OPGEVULD KALKOENLAPJE MET RICOTTA EN ZONGEDROOGDE TOMATEN MET
GEBAKKEN AARDAPPELEN
CREATIE VAN DE CHEF
KOFFIE MET VERSNAPERINGEN
DRANKEN EN WIJNEN TOT AAN DE KOFFIE

Na het banket is er een gezellig samenzijn met tombola.

Wij hopen u talrijk te mogen verwelkomen op ons jaarlijks feest, en bieden u onze oprechte Vaderlandslievende groeten aan.

Namens het bestuur.

The Paths to Freedom

DOOR DE VALLEI VAN DE AURE

Punt 24 : Na de verovering van Vierville geeft Major-General Charles H. Gerhardt (Commander 29th infantry Division met de bijnamen 'Uncle Charlie' of 'Jumping Charley') aan 115th Infantry Regiment (IR) opdracht om de vallei van de Aure te veroveren en zo'n begin te maken met de opmars naar St. Lô. In de vroege ochtend van 8 juni vertrekt het regiment onder bevel van Colonel Eugene N. Slappey. 2nd Battalion komt tegen 12.00 uur als eerste bij Longueville en ondervindt daar weinig weerstand. Wel in haast achtergelaten wapens en klein materieel. Slappey richt een hoofdkwartier in en geeft drie eenheden opdracht om tot de Aure op te trekken om direct de volgende ochtend de rivier over te steken. Als het regiment aankomt in Canchy, kijken ze uit over een enorme watermassa. Ze besluiten om er de volgende dag te voet dwars doorheen te trekken in de richting van Colombières en Bricqueville, een tocht die hen uren zal kosten.

Op de andere oever staat Château de Colombières. Daar arriveert 's ochtends op 6 juni een Duitse gemotoriseerde eenheid met vijftien antitankwapens. De Duitsers verwachten echter niet, dat de Amerikanen dwars door het water oprukken. 3rd Platoon, onder leiding van 1st Lieutenant Kermit C. Miller, komt als eerste, doornat en uitgeput, op het kasteel aan. Een Franse vrouw vertelt hen, dat er Duitsers in het Château zitten. Ze omsingelen het huis. De Duitsers zijn compleet verrast, maar bieden verbeterde weerstand. Na een heftige strijd, waarbij enkele Duitsers gedood worden, nemen ze de rest gevangen. Die dag komt 1st Lt. Miller om. Hoe is onbekend, maar de officiële gegevens zeggen: "*KIA June 8th 1944, buried Normandy American Cemetery, Colleville-sur-Mer, Plot H, Row 27, Grave 6. Distinguished Service Cross, Purple Heart.*"

Als de 29th Infantry Division verder trekt naar St. Lô, wordt het Château ingericht als communicatiecentrum en hoofdkwartier van Lieutenant-Generaal Omar Bradley.

Generalleutnant Kraiss voelt zich intussen steeds meer in het nauw gedreven. Zijn divisie bestaat nog maar uit 2.500 man, een derde van het oorspronkelijke aantal en daarmee moet hij een gebied van dertig mijl breed verdedigen tegen zes Amerikaanse divisies. Hij besluit zich daarom nog verder terug te trekken en in te graven achter de rivier de Elle. Daarmee geeft hij alle ruimte aan de westelijke flank, want hij ligt dan nog maar zo'n elf kilometer voor St. Lô.

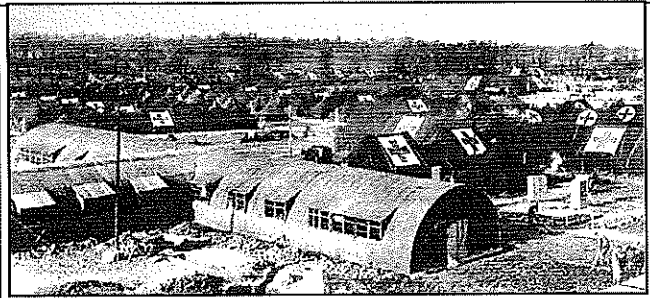
De 29th Infantry Division vecht ruim een maand tussen holle wegen met bocages, van het ene weiland naar het andere, van dorp naar dorp, van huis tot huis. Maar op 18 juli veroveren ze de -inmiddels tot puin geschoten- stad St. Lô.

ROUTE BESCHRIJVING

26. Einde weg **rechts**, voorrangsweg op.
27. Doorgaande weg D124 richting Ecrammeville volgen.
28. Na ± 2,5 km rijdt u Ecrammeville in.
29. 1e weg **rechts**, voor Mairie langs, richting Lavoir Cou-Vert (bordje rechts op muur na afslag).
30. Na ± 500 m (1e weg) **links**, richting Les Brais.
31. Einde weg **rechts** (krappe bocht voor GMC's).
32. 1e weg **links**.
33. Einde weg **rechts**, richting La Chaussée, dalende weg. Weg slingert door stroomgebied van de rivier de Aure Inférieure en u passeert brug over de rivier.
34. Einde weg **rechts**, voorrangsweg op.
35. Na ± 900 m (2e weg) **rechts**, D29 richting Colombières.
36. Y-splitsing doorgaande weg **rechts** aanhouden.
37. Kruising **recht**door.
38. I- **recht**door.
39. U rijdt Colombières in (D29a).
40. Kruising **recht**door.
41. I-**recht**door, richting kerk.
42. Einde weg **links**, D5 richting Le Molay-Littry.
43. Doorgaande weg door dorp volgen.
44. U rijdt Colombières uit.
45. 1e weg **rechts**, D202 richting Castilly-la-Fôret.
46. Y-splitsing **rechts** aanhouden.
47. Doorgaande weg met haakse **bocht links** volgen, richting Mestry.
48. Kruising **recht**door.
49. Einde weg **rechts**, voor de kerk langs.
50. I- **recht**door.
51. 1e weg **links**, richting bordje La Hongrie (bordje links na afslag).
52. Einde weg **rechts**.
53. Einde weg **rechts**, bij brandweerpomp.
54. Einde weg **rechts**.
55. Einde weg **rechts**.
56. I- (D113b) **recht**door, D195 richting Neuilly-la-Fôret.
57. 1e weg, vlak voor brug **links**, richting Le Bras Rachin.
58. Einde weg **links**.
59. -I **recht**door.
60. U rijdt Lison Les Rotours in (zwart gemeentebordje).
61. -I **recht**door.
62. I- **recht**door, Rue de l'Eglise. U rijdt dorp in (=Lison). *In de velden rechts, achter de huizen, hadden de Amerikanen een 'General Hospital' gebouwd, compleet met operatiekamers. Lees verhaal hiernaast.*
63. Bij de kerk **links**, Rue de Bourg.
64. Na de watertoren op kruising **links**.
65. U rijdt Lison uit (D202).

Wordt vervolgd

US HOSPITAL IN LISON

Punt 62 : Bij Lison bouwen de Amerikanen een ziekenhuis. Operaties vinden plaats in speciale barakken van halfronde ijzeren golfplaten op een ondergrond van steen. De indeling van de barakken is in hout uitgevoerd. Rondom deze barakken zijn grote tenten neergezet. Een standaard Amerikaans 'General Hospital' bestaat uit 160 barakken, waarin operatiekamers, kantoren, kantines, douches en sportzalen worden ondergebracht. De grote tenten bieden plaats aan ruim duizend patiëntenbedden en slaappleatsen voor 2.800 man medisch, verzorgend en ondersteunend personeel. In totaal beslaat zo'n hospitaal gemiddeld vijftig hectare. Britse ziekenhuizen zijn veel kleinschaliger en bieden plaats aan 660 patiëntenbedden en 1.500 man aan medisch personeel.

Van 10 juni tot en met 30 augustus 1944 zijn in Normandië -in de gezamenlijke ziekenhuizen van het US Medical Department en van het British en Canadian Royal Army Medical Corps- in totaal 185.000 Geallieerde gewonden en 40.000 Duitse krijgsgevangenen behandeld.

115TH IR LOOP IN 'N HINDERLAAG, EEN DODELIJKE FOUT !

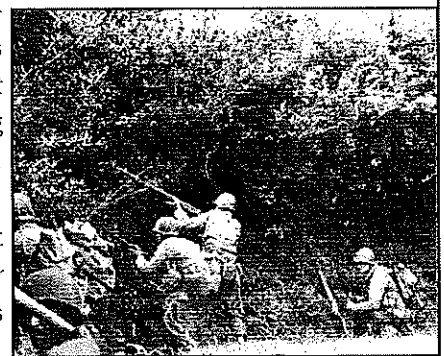
Punt 68 : In de nacht van 8 op 9 juni trekt 2nd Battalion van 115th Infantry Regiment van Canchy landinwaarts. Na een tocht van twintig uur door het hoge water van het ondergelopen stroomgebied van de rivier de Aure en gevechten bij Vouilly gaat Major Maurice Clift in een Jeep op zoek naar een geschikte bivakplaats. Hij vindt twee typisch Normandische weilanden met dichte bocages eromheen bij wat boerderijen, die op de kaart als Le Carrefour staan aangeduid. Het is 10 juni 02.00 uur 's nachts, als ze daar aankomen. Lieutenant-Colonel William E. Warfield, Assistant-Commander van het Battalion, neemt met wat officieren intrek in een –tegenover de weilanden gelegen– boerderij. De soldaten zijn zo uitgeput, dat ze met bepakking en al langs de bocages op het weiland neervallen. Vrijwel onmiddellijk vallen ze in slaap. Ergens wordt nog wel bevel gegeven tot ingraven, maar dat dringt niet meer tot de mannen door. Er worden zelfs geen wachtposten uitgezet.

Korte tijd later nadert een colonne van de Duitse 352. Infanterie Division over dezelfde weg (D113b), die zij hebben gelopen. Enkele halfslapende soldaten horen wel motorgeluiden, maar denken dat dit voertuigen zijn van 3rd Battalion en reageren niet. Duitse verkenners hebben het Battalion echter ontdekt en een hinderlaag opgezet. Zonder dat de Yanks het weten, zijn ze omsingeld en plotseling breekt de hel los. Vanachter elke heg openen MG42-machinegeweren het vuur. Drie Sturmgeschütze arriveren, steken hun kanonloop door de heggen en beginnen prijs te schieten. Mortieren vallen om de paar seconden.

Er is geen ontkomen aan, honderden soldaten zitten in een dodelijke val. Kleine groepjes vechten terug en proberen een defensieve lijn op te zetten. Een paar dappere mannen weten met een bazooka twee kanonnen uit te schakelen, maar de meesten proberen in paniek weg te kruipen naar andere weilanden. Een overlevende vertelt later: *"Het was verschrikkelijk. Met een paar man wisten we kruipend het weiland uit te komen en toen we tweehonderd meter verderop waren, hoorden we een hoop geschreeuw. Ik denk, dat de Duitsers 'n bajonetaanval op de slachtoffers uitvoerden."* Lt.Col. Warfield en een paar officieren proberen een tegenaanval te organiseren, maar de situatie is hopeloos. Duitsers schreeuwen in het Engels naar Warfield, dat hij zich moet overgeven. *"Surrender? Surrender hell"*, schreeuwt Warfield terug. Gewapend met een Colt .45 proberen hij en zijn manschappen terug te vechten, maar ze worden direct door machinegeweervuur gedood.

Uiteindelijk vinden 139 manschappen en elf officieren hier de dood. Major-General Gerhardt, Division Commander, bezoekt de plek bij daglicht en is woest. Briesend zegt hij: *"No security! They just went into the field and went to bed!"* Bij de boerderij vinden ze het lichaam van Warfield, met de Colt nog in zijn hand. Gerhardt aanschouwt dit drama en zegt: *"If you have to die, that's the way to do it."*

Nog diezelfde dag verschijnt een hernieuwde legerbrede dienstorder: er wordt niet geslapen zonder schuttersput en zonder wacht. In het officiële 'After Action Report' van de divisie staat nuchter, dat het Battalion binnen 24 uur is gereorganiseerd en aangevuld. *"The show must go on!"*

Wordt vervolgd

Siège social / Sociale zetel : Astridpad 5 – 8540 Deerlijk
Tel. & Fax : +32 56-32.90.17 – Gsm : +32 477-28.33.21 – Email : rudy.maes1@proximus.be
a.s.b.l. / v.z.w. 515/53 – N° d'entreprise – Ondernemingsnr 408.696.434 – Arrondissement judiciaire : Courtrai / Gerechtelijk arrondissement : Kortrijk

Erevoorzitter Provinciale West-Vlaanderen : Graaf Henri d'UDEKEM d'ACQZ
Voorzitter Regionale Kortrijk: RASSON Nadia, Steenstraat 103 te 8501 HEULE
☎&☎: +32 56-35.63.35 - ✉ : rasson.n@telenet.be

Beste lezers,

vanaf september 2017 zijn we ons blijven ontplooiën, zelfs op het gebied van de moderne technologie en willen we eveneens gebruik maken van de digitale weg om u steeds op de hoogte te houden van allerhande informatie.

Ook de Regionale Kortrijk beschikt nu over een website : <http://www.kmvdembkortrijk.be> waar volgende punten aan bod komen, nml.:

Home – Historiek – Nationaal – Bestuur – Krantje – Eretekens – Eretekens dragen –
Agenda – Foto's – Hoe lid worden – Links – Contact

Indien je iemand van de Regionale Kortrijk wenst te contacteren, één enkel e-mail adres met name@kmvdembkortrijk.be

Voorbeeld :

wens je een vraag te stellen aan de Voorzitter ? e-mail naar : nadia@kmvdembkortrijk.be
of een vraag aan de Kanselier ? e-mail naar : kurt@kmvdembkortrijk.be

Indien u het krantje liever per mail ontvangt, geef dan uw mailadres door.

Dit bespaart ons druk- & portkosten.

Ook krijgt u het krantje sneller (in pdf.) met kleurfoto's.

De digitale versies van het Krantje in kleur (pdf.bestand) en zelfs foto's van plechtigheden en manifestaties waar enkele bestuursleden van de Regionale Kortrijk aanwezig was, zijn terug te vinden op onze website: www.kmvdembkortrijk.be

Krantje

<https://kmvdembkortrijk.be/krantje.html>

Homepage Intranet | Krantje - K.M.V.D.E.M.B. Kor...

K.M.V.D.E.M.B. Regionale Kortrijk

Home | Historiek | Nationaal | Bestuur | **Krantje** | Eretekens | Eretekens dragen | Agenda | Foto's | Hoe lid worden | Links | Contact

Dit zijn de digitale versie's van ons krantje.

- [Krantje nr 96 \(April-Mei-Juni 2021\)](#)
- [Krantje nr 95 \(Januari-Februari-Maart 2021\)](#)
- [Krantje nr 94 \(Oktober-November-December 2020\)](#)
- [Krantje nr 93 \(Juli-Augustus-September 2020\)](#)
- [Krantje nr 92 \(April-Mei-Juni 2020\)](#)
- [Krantje nr 91 \(Januari-Februari-Maart 2020\)](#)
- [Krantje nr 90 \(Oktober-November-December 2019\)](#)
- [Krantje nr 89 \(Juli-Augustus-September 2019\)](#)
- [Krantje nr 88 \(April-Mei-Juni 2019\)](#)
- [Krantje nr 87 \(Januari-Februari-Maart 2019\)](#)
- [Krantje nr 86 \(Oktober-November-December 2018\)](#)
- [Krantje nr 85 \(Juli-Augustus-September 2018\)](#)
- [Krantje nr 84 \(April-Mei-Juni 2018\)](#)
- [Krantje nr 83 \(Januari-Februari-Maart 2018\)](#)
- [Krantje nr 82 \(Oktober-November-December 2017\)](#)
- [Krantje nr 81 \(Juli-Augustus-September 2017\)](#)

© D'Haene Pieter 2021

Foto's

Ona Photo | galerij.kmvdembkortrijk.be/fotolecties

Foto's K.M.V.D.E.M.B Regionale Kortrijk

Herdenking Aaloeke met basisschool Brekorfje
14 december 2020
24 foto's

Wapenststand Kortrijk + Brevet vaandeldrager...
9 december 2019
25 foto's

Herdenking te Wijtschate
10 oktober 2019
15 foto's

Herdenking onafhankelijkheid België
20 september 2019
21 foto's

Typ hier om te zoeken

21°C Lichte regen | 18:14 | 3-7-2021

De Grootte Oorlog

X X I X .

De bezetting van Brussel.

Te Brussel waren vele gewonden aangekomen van den slag bij Halen en uit de gevechten rond Leuven, zoo -dat de hospitalen en vele bijzondere ambulancias vol lagen. Het koninklijk paleis was ook als zoodanig ingericht, evenals het "Volkshuis".

De bevolking van Brussel leefde nog in de zoete hoop, dat alles goed ging en er voor de bezetting der stad geen gevaar was. De stad was door de burgerwacht beschermd tegen raids van kavalerie-patroeljen; loopgraven en barrikaden versperden de hoofdwegen.

Maar 't ging niet goed. We hebben gezien hoe ons leger op Antwerpen terugtrok.

Den 27n Augustus, om 5 uur in den namiddag, verliet de Koningin met haar kinderen Brussel, om zich naar Antwerpen te begeven. Ook de regeering ging heen.

De minister van oorlog verspreidde de volgende mededeeling :

"In strijd met de wenschen van den wetgever van 1859, is de regeering te Brussel gebleven gedurende het oorlogstijdperk, waarin ons leger alleen tegenover den vijand stond. Nu de bevriende legers op ons grondgebied zijn, is de regeering van oordeel dat zij haar zetel naar Antwerpen overbrengen kan, volgens den wil van hen, die onze groote versterkte positie oprichten. Niet dat de gebeurtenissen ernstiger zijn dan voorheen. Integendeel kunnen we een nieuw succes onzer troepen melden die door de Fransche ruitery gesteund worden. Maar daar de overgang normaal moet geschieden, zonder de minste onderbreking in de uitoefening der soevereiniteit, is de regeering van meening, dat het verkieslijk is de diensten van verscheidene ministeries nu te verplaatsen.

Terwijl hun gezinnen in de hoofdstad blijven, zullen dus verscheidene ministers te Antwerpen vertoeven, waar de oorlogsdiensten beter op hun plaats zullen zijn, terwijl het leger in 't veld is.

Volgens den wensch der regeering, vestigen H.M. de Koningin en de prinsen zich in het koninklijk paleis te Antwerpen, terwijl onze Koning te midden onzer wakkere soldaten vertoeft.

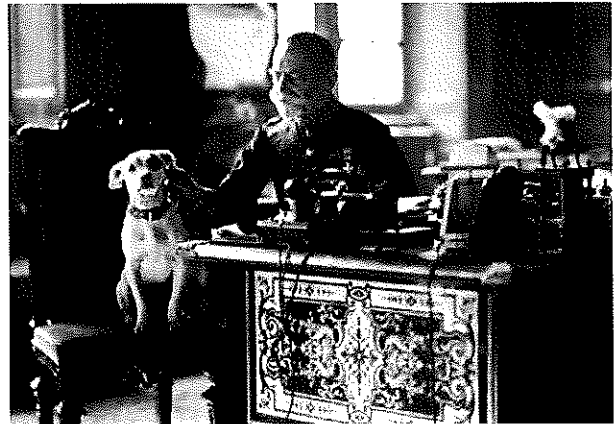
Op verzoek der regeering, zullen verscheidene Staatsministers, bijzonderlijk zij der oppositie, zich voorloopig te Antwerpen vestigen."

De waarheid werd voor Brussel dus nog verborgen. Men zag de vlag op 't koninklijk paleis neerhalen. 't Scheen toch een treurig voortteeken.

In den avond van den 19n Augustus moest de 1^e

Ban der burgerwacht overhaastig langs de Noordstatie vertrekken. De wapens werden in wagons opgestapeld, maar vele verdwenen in het Vergote-dok en in den vijver van Elsene. De schutters moesten naar Aalst-Gent-Dendermonde.

Burgemeester Max liet de loopgraven vullen en de barrikaden wegnemen. Brussel zou niet verdedigd worden en moest den vijand dus ook niet 't minste voorwendsel laten om gewelddadig op te treden.

Burgemeester Max van Brussel.

De opperbevelhebber van het 4e Duitsche legerkorps, generaal von Bulow, liet aan de overheden van Brussel weten, dat zijn troepen, op hun weg naar Frankrijk, dem 20n Augustus door Brussel zouden trekken. Hij dreigde met de heele vernieling der stad, indien de burgerij blijk gaf van vijandelijke gevoelens, en eischte 100 gijzelaars, buiten den burgemeester en den gemeenteraad.

Den 19n Augustus las men op de muren der stad Brussel een plakbrief van burgemeester Max, waarin deze de komst der Duitschers meldde.

De magistraat, die van 't eerste oogenblik af zulk een fiere en waardige houding aannam, waarschuwde zijn stadsgenooten tegen alle paniek. De gemeenteoverheden, zoo meldde hij, zouden op hun post blijven. De burgemeester herinnerde dan de burgerij aan haar plicht, den vijand geen inlichtingen te geven en zich te hoeden voor spionnen. Hij verzocht hun de misbruiken te willen melden, en beloofde :

"Zoolang ik in leven en in vrijheid zal zijn, zal ik uit al mijn macht de rechten en de waardigheid mijner stadsgenooten verdedigen."

"Wat er ook gebeure, luister naar de stem van uw burgemeester en blijf hem uw vertrouwen schenken. Hij zal u niet verraden."

"Leve het vrije en onafhankelijke België ! Leve Brussel !"

"19 Augustus 1914."

ADOLPHE MAX.

Het werd 20 Augustus. De heeren Max, burgemeester, Steens en Jacquain, schepenen, begaven zich naar de Daillyplaats. Schepene Lemonnier bleef intusschen op het stadhuis, voor het geval dat daar een magistraat optreden moest.

De sekretaris, M. Vauthier, vergezelde de heeren Max, Jacquain en Steens met een witte vlag.

Burgemeester Max droeg een hoogen hoed. Op den Leuvenschen steenweg, aan het kerkhof van St.-Joost-ten-Noode, ontmoette hij de eerste Duitschers. De burgemeester vroeg naar den kommandant.

Een hooger officier naderde en riep :

“Was wunschen sie ?”

“Ik spreek geen Duitsch, klonk het. Ik wensch den kommandant der troepen te zien.”

“Ik vervang hem. Wat wilt gij ?”

“Ik wenschte dat dit telegram — en burgemeester Max haalde een papier uit den zak — naar den keizer van Duitschland werd gestuurd.”

“Wie zijt gij dan ?”

“Ik ben de burgemeester van Brussel. Tweeën half jaar geleden was Z.M. de keizer de gast der stad Brussel. In naam mijner stadsgenooten heb ik hem ontvangen. Daarom verzoek ik u, hem dit telegram te sturen.”

“Dat is onmogelijk ; ik kan het niet aannemen.”

“Gij moet ! Ik heb het recht den keizer een mededeeling te doen.”

De officier aarzelde, las dan het stuk.

In dit telegram verzocht de burgemeester den Duitschen keizer, zijn troepen niet door Brussel te laten trekken.

“Ik kan mijn troepen niet in hun opmarsch tegenhouden !” riep de officier driftig.

“Gij kunt den generaal toch in kennis stellen van mijn verzoek”, antwoordde de burgemeester bedaard.

“Wij verliezen onzen tijd ! Maar ik zal het den generaal mededeelen.”

“Gij zult dus het telegram aan het opgegeven adres zenden ?”

“Zoo de generaal toestemt !”

“Wij zijn het eens ! Maar wat zult gij intusschen doen ? Ge kunt hier niet op den straatweg blijven.”

Burgemeester Max sprak dan af, in de kazerne van de Daillyplaats te wachten.

Weldra kwam de kapitein, Kriegsheim, die door den generaal afgevaardigd was. Hij had een opvoeringsbevel van allerlei waren op zich.

Van het telegram was blijkbaar geen kwestie meer. Trouwens hoopte de burgemeester natuurlijk niet op de inwilliging van zijn verzoek, dat Brussel van de Duitsche troepen verschoond zou blijven, maar hij had aldus aan de trouweloosheid van Duitschland willen herinneren.

Het rekwisitie-bevel meldde ook, dat Brussel 50 miljoen en de provincie Brabant 450 miljoen frank oorlogsschatting betalen moest.

Burgemeester Max verzekerde den kapitein alleen voor het geweld te wijken. Hij verkreeg nog dat de Duitschers van gijzelaars afzagen.

Om 10 ure 's morgens verscheen het hoofd der Duische troepenkolonne op de Daillyplaats. De vlaggen

waren verdwenen en vele huizen reeds gesloten.

De burgemeester bevond zich nog in de kazerne. Om twee uur verscheen daar generaal von Jarotzky met generaal von Arnim en zijn staf. De eerste stak de burgemeester de hand toe.

“Ik kan uw hand niet drukken, zei de magistraat. Gij zijt voor ons de vijand, en mijn handdruk zou niet de oprechte uitdrukking mijner gevoelens zijn.”

“Gij hebt gelijk !” bekende de Duitscher.

Dan eischte hij vijf auto's op, voor hem en zijn staf.

De troepen zouden nu Brussel binnentrekken. Max reed in auto heen.

En de troepen verschenen op de Markt, op het plein vol oude herinneringen aan 't roemrijk verleden..., voor het heerlijk, fier stadhuis.

De vijandelijke legers zouden vooral over het grondgebied van St.-Joost-ten-Noode trekken. De burgemeester dezer gemeente, M. Frick, had volgenden plakbrief laten uithangen :

“Medeburgers,

“Ondanks den heldhaftigen weerstand onzer soldaten, zal het Duitsche leger misschien het gebied onzer gemeente betreden. Laat u niet door vrees of wanhoop terneerdrukken; behoudt uw geloof in de toekomst van het vaderland.

Wacht u voor elke vijandelijke daad jegens het Duitsche leger; deze zou nutteloos zijn voor de nationale verdediging en kan weerwraak uitlokken.

Uw gemeentelijke magistraten blijven bij u, gereed u te verdedigen en de orde en openbare veiligheid te verzekeren. Helpt hen in die moeilijke taak, door een kalme en waardige houding te bewaren.”

De heer Frick stond nu bij de aankomst der Duitschers te midden van den Leuvenschen steenweg, en hij riep zijn medeburgers toe :

“Gaat naar huis! Sluit uw deuren en laat de vensterblinden neer !”

De troepen naderden, kwamen van den Leuvenschen steenweg op de lanen, om langs daar naar de hoogte van Koekelberg te stijgen. Op de ruitery volgde voetvolk, dan geschut, en het was een lange, machtige stoet van wel-uitgeruste soldaten, kloeke wagens, machtige kanonnen, een optocht als van een leger dat ter revue gaat en niet ten oorlog. Muziek schalde en de mannen zongen de “Wacht am Rhein”.

Duitschland wilde Brussel zijn geweldige militaire machine toonen, en menigeen dacht aan 't eigen, dapper, maar zoo armoedig uitgerust legertje, dat tegen al dit geweld slechts zijn onverzettelijkheid en de kracht van zijn goed recht stellen kon.

Droefheid en weemoed vervulden de harten. Woe-de deed het bloed bruisen, maar men gevoelde zijn machteloosheid. En nog nijldiger werd men bij het zien van vrouwen en deernen, die reeds de vijandelijke soldaten bij hun rust omringden en sigaretten, vruchten, chokolade en drank uitdeelden, onder 't maken van grapjes.

Om half drie bereikte het geleide van den grooten staf de Markt. Waar altijd de bloemenverkoopsters zaten, te midden van schitterende kleuren, stonden nu rookende veldkeukens.

De Groote Markt van Brussel ! Daar, tusschen dat wonderschoon stadhuis met zijn ranken toren, het fijn Broodhuis en de prachtige gevels, gansch Europa door bekend, had het recht nog voor geweld buigen. Er waren burgers die nu aan Egmont en Hoorne en aan Anneessens dachten. Maar daar was de heerlijke troost, dat het Recht toch altijd de eindzege behaalde.

Hoornen schalden en trommels roffelden.

De officieren traden het stadhuis binnen. Maar voortdurend moesten zij ondervinden, dat er nog iets anders is dan geweld, en wel fierheid.

Zoo vroeg generaal von Jarotzky aan schepene Jacqmain, of zij auto's op de binnenplaats stonden?

"Ik zal den deurwaarder van den burgemeester ontbieden, mijnheer de generaal, en hij zal u daarover alle inlichtingen geven", antwoordde de Brusselsche burger.

"Ik dank u. verontschuldig mij, dat ik me rechtstreeks tot u richtte", hernam de Duitscher, die den steek gevoeld had.

's Avonds had in een der zalen van het stadhuis een bijeenkomst plaats van burgemeester Max, de vertegenwoordigers van Spanje en de Vereenigde Staten en generaal von Jarotzky. Deze legde zijn revolver op tafel.

De gezant van Spanje deed hetzelfde en de Brusselsche magistraat legde zijn potlood nevens beide wapens.

De generaal zei :

"'t Is mijn gewoonte, mijn revolver hinderde me."

"Mij ook !" Verzekerde de Spaansche gezant.

Burgemeester Max was op alles voorbereid.

"De omstandigheden zijn ernstig", had hij verklaard. "Ik moet mij als een man gedragen. Ik ben ongehuwd en heb niet het onderhoud op mij van een gezin, een verontschuldiging die anderen voor hun zwakheid zouden kunnen invoeren. Ik kan mijn leven offeren."

Hij had voor den intocht der Duitschers zijn testament gemaakt.

Intusschen had Sixt von Arnim, kommandant van het 4e legerkorps, ook een plakbrief laten uithangen. Deze was in het Fransch en in het Duitsch opgesteld. Men las :

"Duitsche troepen zullen heden en op de volgende dagen door Brussel trekken, en door de omstandigheden worden ze gedwongen van de stad inkwartiering, voedsel en leveringen op te eischen. Al deze opvorderingen zullen regelmatig door bemiddeling van de gemeenteverheid gedaan worden.

Ik verwacht dat de bevolking zich zonder verzet aan deze oorlogsnoodzakelijkheden zal onderwerpen en, in 't bijzonder, dat geen enkele aanslag op de veiligheid der troepen gepleegd en de levering spoedig voldaan zal worden.

In dat geval geef ik alle waarborgen voor het behoud der stad en de veiligheid der inwoners.

Moesten er echter, zooals het ongelukkiglijk el-

ders gebeurd is, aanvallen op troepen, schoten op de soldaten, branden of ontploffingen van allerlei soort voorkomen, zou ik mij gedwongen zien de strengste maatregelen te treffen."

Burgemeester Max richtte zich eveneens tot zijn stadsgenooten. En men las zijn berichten :

"Medeburgers,

"De mogelijkheid, gisteren door de gebeurtenissen voorzien, zal zich verwezenlijken. Duitse troepen zullen door Brussel trekken. Een deel daarvan zal in de hoofdstad kantonneeren. De bevelhebber dezer troepen heeft mij de verzekering gegeven, dat noch personen, noch eigendommen aangevallen zullen worden. De gemeentebestuurders blijven hun ambt waarnemen. Niemand moet er aan denken zich zelf recht te doen. De grieven, die zouden kunnen oprijzen, moeten aan de gemeenteverheid gemeld worden die ze uit den weg zal trachten te ruimen. Ik doe een nieuw beroep op de kalmte der bevolking."

Verder trof de burgemeester nog eenige zeer verstandige maatregelen. Op den weg, die de Duitse troepen zouden volgen, Leuvensche Steenweg, Bisschofsheim, Kruidtuin, Antwerpsche Laan en aanpalende straten, moesten de herbergen, restaurants en alle drankhuizen gesloten blijven van 9 ure 's avonds tot 6 ure 's morgens.

Als soldaten en officieren aan de gemeenteamtbanen bevelen gaven, moesten deze antwoorden, dat zij dergelijke bevelen aan den burgemeester hadden over te brengen. Dit was om te voorkomen, dat de Duitschers maar dadelijk de bedienden en agenten als in hun dienst staande zouden beschouwen.

De heer Max toonde zelf het flinke voorbeeld. Een Duitse officier, pinhelm op het hoofd, sigaar in den mond, trad het kabinet van den burgemeester binnen, zonder zich te laten aandienen.

"Gij zijt een onbeschofte kerel, en ik verzoek u heen te gaan", zei de heer Max.

De officier weigerde, en de magistraat verzocht generaal Jarotzky eens bij hem te willen komen.

Deze verscheen dadelijk en vernam het gebeurde.

De generaal gaf zijn ondergeschikte een ferm uitbrander en liet hem zijn verontschuldigingen aanbieden.

Niet minder fier toonde burgemeester Max zich in de volgende proklamatie :

"Ik verneem dat in sommige stadswijken zekere lieden, zich uitgevend als handelend in naam van het Gemeentebestuur, van deur tot deur zijn gegaan, om de inwoners te verzoeken het nationaal vaandel van den gevel weg te nemen. Ik verklaar dat het bestuur aan niemand een opdracht heeft gegeven, die zoo in strijd zou zijn met de vaderlandsche gevoelens welke het bezielen."

's Avonds vloeide de grijze stroom nog altijd maar voort. Brussel en voorsteden zaten vol Duitschers. Alle kazernen waren bezet. In vele bijzondere woningen ook logeerden officieren en soldaten.

Om 9 ure 's avonds heerschte op de Rogierplaats een oogenblik van hevige spanning. Het scheen alsof het drama van vele plaatsen zich weer herhalen zou. Op dit uur hoorde men een knal.

"Zivilisten!" klonk het al. "Man hat geschossen!"

En soldaten grepen hun geweren vast, legden reeds aan, toen een officier toesnelde en gejaagd uitriep, dat het schot van zijn revolver was, dien hij wat te ruw op een tafel van een terras had neergelegd.

Op het stadhuis wapperden nog de Belgische en Brusselsche vlaggen, maar de vijand had er de zijne naast geheschen. Dat was een pijnlijk gezicht.

De Brusselsche bladen hielden eensklaps op te verschijnen. De bureelen waren gesloten. De dagblad-schrijvers begrepen dat hun pen nu maar rusten moest. De Duitschers zouden daarover geen macht hebben. De journalisten aanvaardden geen censuur van hem, die geen recht had ze hier in te stellen.

Altijd maar troepen!

"Nach Paris!" schreven ze op hun wagens en kanonnen, babbelden ze elkander na.

Vlaggen die den vorigen dag verdwenen waren verschenen weer. Men luisterde naar burgemeester Max. deze logeerde op het stadhuis. Men had voor hem een bed geplaatst in de Kollegezaal.

In de Gothische zaal stonden acht ledikanten voor de Duitschers. Sixt von Arnim had zich in 't gebouw gevestigd. Op het portaal der eeretrap was een Duitsch bureel ingericht.

's Zaterdag, 22 Augustus, verscheen een nieuwe plakbrief — nu een echt Pruisische!

Von Lochow, infanterie-generaal, kommandant van het 3e legerkorps, meldde: dat de uitvoerende en besturende macht in de bezette provinciën overgegaan was op de opperbevelhebbers der Duitsche troepen. En verder:

"Ik waarschuw de bevolking zich rustig te houden en haar burgerlijke bezigheden voort te zetten. Wij voeren geen oorlog tegen vreedzame inwoners, maar slechts tegen het leger."

Elders had men het anders ondervonden. De Pruis herhaalde dan nogmaals zijn vermaningen tot rust en eindigde als volgt:

"De bewoners der huizen, waar men wapens, munitie, ontploffingsstoffen vinden zou, moeten vreezen gefusilleerd te worden en hun huizen in brand te zien steken.

Wie gewapenden tegenstand biedt, WORDT GEFUSILLEERD.

Wie zich tegen de Duitsche troepen zal verzetten;

Wie een aanslag op hun gewonden pleegt;

Wie met een wapen in de hand bevonden wordt;

ZAL INSGELIJKS GEFUSILLEERD WORDEN."

De Duitschers hadden bezit genomen van het ministerie van oorlog. In de andere departementen waren de ambtenaren nog op hun post.

De vijand vergat ook de Staatskas niet. Een officier en twee mannen verschenen met een wagen voor de Nationale Bank, waar de heer Van der Rest hun heel bedaard vertelde, dat de Staatskas geen fondsen, maar

Veel schuld had. Hij bewees het door onloochenbare stukken.

Voor het paleis der natie, het Jubelpark, het gerechtshof, op de Rogierplaats stonden kanonnen. Reeds zag men soldaten met een armband "Polizei", maar meer waren de spionnen in burgerkleeding te vreezen, die zich reeds onder de menigte gemengd hadden om te luisteren en te loeren. En velen dier kerels hadden in ons midden gewoond, spraken onze taal, kenden onze gewoonten.

Zag men de soldaten, die de ministireele bureelen doorzochten, niet begeleid worden door een Duitsch elektricien, die in deze lokalen de leidingen aangelegd had?

De stations wemelden van troepen. In 't park dat voor het publiek gesloten was, zag men allerlei voertuigen. De Wetstraat was voor de ministeries gebarrikadeerd.

De heer Max verzocht de bevolking niet meer voor de kantonnementen te blijven staan.

De vijand vorderde veel op. Tal van burgers zagen hun goederen, wagens, paarden weghalen, tegen een bon.

Von Bülow achtte het noodig, de inwoners nog eens te waarschuwen. Hij liet het gebeurde te Andenne bekend maken, maar natuurlijk op zijn manier.

De Brusselaars bleven van nieuws verstoken. Wel werden er bladen uit Antwerpen en Gent binnengesmokkeld, maar de groote menigte kreeg die niet. En zoo kwam het, dat er allerlei geruchten de ronde deden. We zullen ze hier niet herhalen. Alleen van één willen we even spreken.

Op 21 Augustus werd er eensklaps verteld, dat de Franschen de stad naderden en er in de straten gevochten zou worden. Sommigen beweerden de Bondgenooten gezien te hebben. De politieagenten gaven de menschen den raad, maar gauw naar huis te gaan, en de trams werden bestormd. Als een vuurtje liep de goede tijding rond. De Economische Tramwegen staakten den dienst. In de voorsteden waren er al, die op een triomfantelijke intrede rekenden.

Brussel zou dien dag nog bevrijd worden. De Duitschers waren in de val geloopt. Men had het immers altijd gezegd, dat men ze wel ergens krijgen zou, en de Bondgenooten hen lokten waar ze hen wilden verpletteren.

Maar op die vreugde volgde weer grievende teleurstelling.

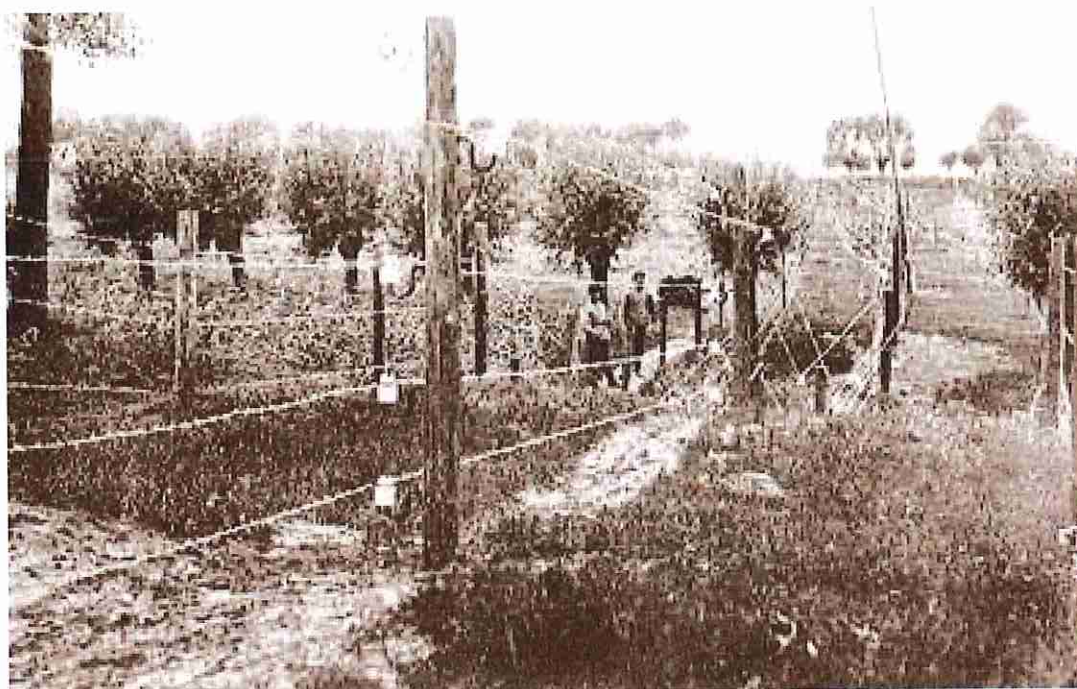
Duitschers hadden bij Berchem-Sinte-Agatha burgers gedwongen loopgraven te maken. Buitenlieden waren naar Brussel komen loopen, om aan dien hatelijken arbied te ontsnappen. Was het gerucht aldus ontstaan?

O, nog dikwijls zou een dergelijke tijding de menigte verblijden. Men geloofde zoo gaarne wat men wenscht. En wat kenden wij van den oorlog?

De Duitschers stelden in hun land de bezetting van Brussel als een grootsch wapenfeit voor.

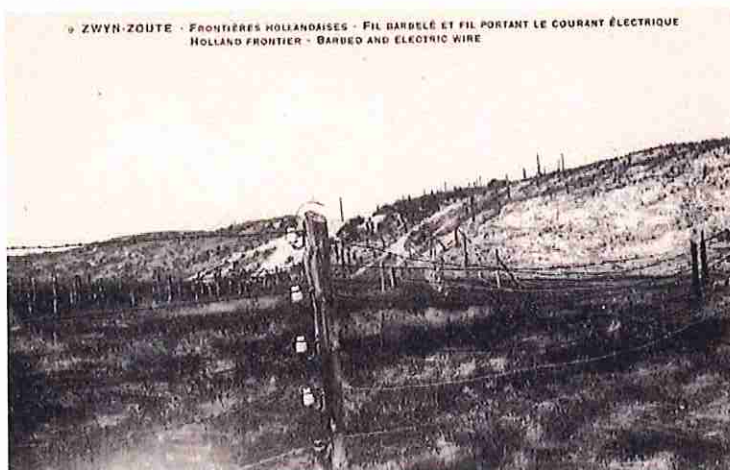
Wordt vervolgd

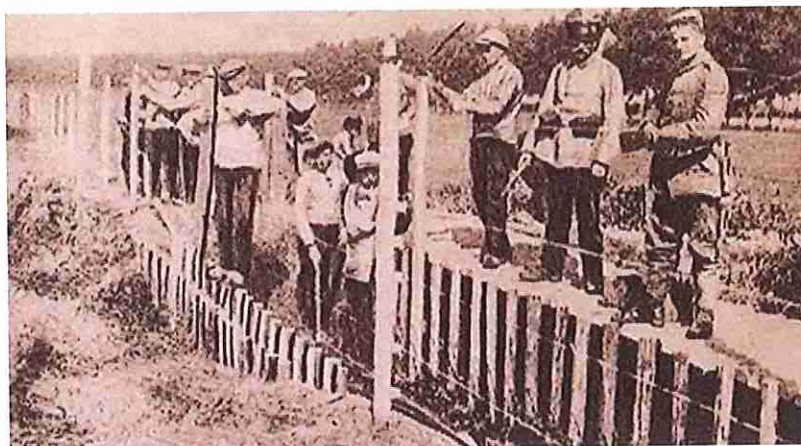

De dodendraad

De dodendraad was een elektrische versperring aan de grens tussen België en Nederland tijdens WO I. het was de grens tussen oorlog en vrede. Het was geen banale improvisatie of een experiment. Het aanwenden van dit wapen steunde op militair-wetenschappelijk onderzoek en op technische ervaring te velde.

De dodendraad werd opgericht van het Zwin in Knokke tot de voorsteden van Aken. Hij stond op Belgisch grondgebied, maar volgde niet heel nauwkeurig de grens. De grens tussen Knokke en het Drielandenpunt is bijna 450 kilometer lang. Om deze afstand wat in te korten, kwamen grote stukken Belgische grond achter de dodendraad te liggen. De vaak gebruikte benaming “niemandsland” is misleidend omdat dit van het binnenland afgesneden gebied door de Duitsers werd bezet als er bewoning was. De inwoners zaten dan opgesloten tussen de dodendraad en de rijksgrens, die door het Nederlandse leger met prikkeldraad was afgesloten. Mooie voorbeelden hiervan zijn de drie “bulten” in het noorden van de Antwerpse Kempen (Essen, Nieuwmoer en Wildert; Meer, Meerle, Meersel-Dreef en een deel van Minderhout; Poppel, Weelde en Ravels). De bewaking van de 54 kilometer lange rijksgrens met Baarle-Nassau werd met de plaatsing van de dodendraad herleid tot 15,5 kilometer.

In april en mei 1915 werd gestart met de werkzaamheden. De versperring werd niet van west naar oost of omgekeerd opgetrokken. Op diverse plaatsen werd begonnen met de bouw van losse stroken. Sommige stukken waren volledig klaar in juni of juli 1915 (o.a. de strook tussen Minderhout en Arendonk, bij Maldegem, Boekhoute, Prosperpolder en Neerpelt). Andere volgden pas in augustus 1915. In Geistingen en Ophoven werd de draad pas medio 1916 opgericht. In Zondereigen (Baarle-Hertog) werden de eerste palen en benodigdheden voor het plaatsen begin juli 1915 aangevoerd. Op 24 juli 1915 werd de draadversperring er van stroom voorzien.

De dodendraad werd opgericht in opdracht van het Duitse bezettingsleger. Eerst werd het traject bepaald en het terrein ontbost. Daarna werden Duitse geniesoldaten en vrijwillige Belgische werklieden aangevoerd. Sommige van deze Belgen hadden nooit handenarbeid verricht. Ze droegen fijne schoenen en een slechte jas boven betere kleren. Wanneer 's avonds de Duitse officier het verdiende dagloon wilde uitbetalen, bleef hij met de helft van het geld zitten. Een groot deel van zijn vrijwilligers was naar Nederland gevlucht.

Nadat het traject was vastgelegd, werden palen in de grond geheid. Het ging veelal om dennenhouten palen. Daarop werden porseleinen isolatoren geplaatst om de stroomdraden aan te bevestigen. Meestal telde de versperring vijf of zes draden, op een dertigtal centimeter van elkaar gespannen en bevestigd aan de Belgische kant van elke paal. Hoog daarboven waren nog twee draden aangebracht voor de stroomvoorziening: de Speiseleitung. In principe moest er gladde draad gebruikt worden van drie tot vijf millimeter doorsnede, maar de bouwers beschikten niet over een voldoende voorraad, zodat ook vaak prikkeldraad werd gebruikt. Aan beide zijden van deze versperring stond op ongeveer anderhalve tot drie meter afstand een evenwijdig lopende, ietwat lagere en stroomvrije prikkeldraadversperring ter bescherming van mens en dier.

De dodendraad kwam er omdat Duitse soldaten er niet in slaagden om de kilometerslange rijksgrens hermetisch af te sluiten. Veel mensen konden daardoor de grens overschrijden: vrijwilligers voor het Belgische leger, spionnen, bezorgers van clandestiene post, verzetslui, smokkelaars en vluchtelingen. Met de elektrische draadversperring werd het afsluiten van de rijksgrens geperfectioneerd. Bij dat alles moet men zich realiseren dat de bezetter van bij de aanvang van de oorlog natuurlijk geprobeerd heeft om de grens met Nederland af te sluiten door o.m. op de voornaamste doorgangswegen hindernissen te plaatsen en de grens te laten bewaken door militairen. Elke poging om de grenzen hermetisch af te sluiten vereiste uiteindelijk een aanzienlijke hoeveelheid manschappen. Door de komst van de dodendraad waren er voor de bewaking minder Duitse troepen nodig.

Nederland was als neutraal land verplicht om zijn grenzen te sluiten en te bewaken. De Duitse dodendraad heeft dit werk vereenvoudigd.

Door de plaatsing van de versperring was de gewone toegang tot Nederland volledig afgesloten. Het grensverkeer nam sterk af. Dat was voor de grensbewoners bijzonder pijnlijk. Hun vrienden en familieleden leefden immers in twee landen. Alle verkeer naar Nederland werd verboden of kon enkel geschieden onder strenge Duitse controle. Bezoek aan familieleden of vrienden “aan de overkant” hing enkel af van de willekeur van de plaatscommandant die mogelijks een schriftelijke – en overigens te betalen – toestemming verleende om gedurende enkele uren of soms voor twee dagen het land te verlaten. In voorkomend geval moesten de Belgen via een door de plaatscommandant aangeduide poort het land verlaten en langs dezelfde poort terugkomen – waar alles uiteraard nauwgezet werd gecontroleerd en geregistreerd. Je kon na een kort bezoek aan bijvoorbeeld een ziek familielid ook maar best tijdig terugkomen, zo niet werden leden van het gezin gevangengezet en werd er met fikse boetes gezwaaid.

Landbouwers die akkers of weiden aan de overkant van de versperring hadden liggen, soms op slechts een paar honderd meter van hun hoeve, moesten niet zelden kilometers omweg maken om via een poort hun velden te kunnen bereiken – als ze er al de toelating voor kregen. Arbeiders die in Nederland werkten, kregen meestal geen toelating om dagelijks de grens te overschrijden. Ze kregen de keuze: niet langer meer in Nederland gaan werken en in België blijven – zonder inkomen – of in Nederland blijven werken, maar dan moesten ze daar verblijven en kregen ze de toelating om een of twee keer per maand naar België te komen. Sommige kinderen konden niet langer naar hun vertrouwde school gaan wanneer die aan de overkant van de versperring lag: dan maar naar een andere school of helemaal niet meer naar school.

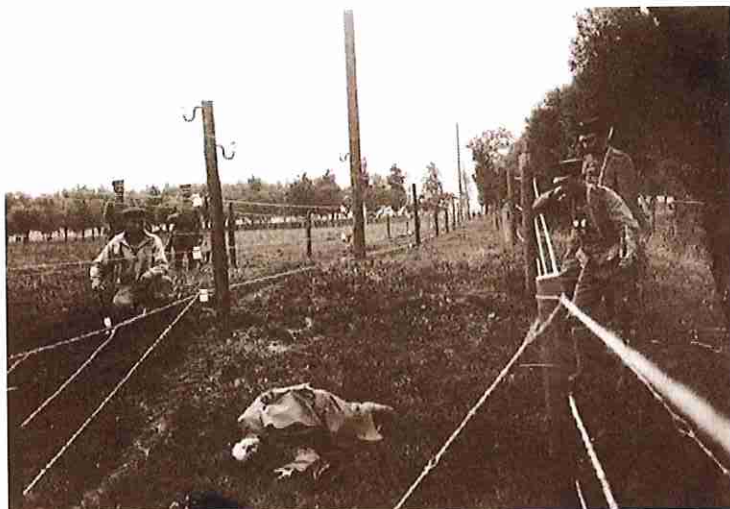
De cijfers van het dodental lopen uiteen van enkele tientallen tot minstens vijfduizend. Beide uitersten zijn ongeloofwaardig. Belangrijk is de vraag welke overlijdens er geteld worden. Alleen de geëlectrocuteerde doden of ook zij die nabij de versperring zijn neergeschoten? Vanaf het begin van de oorlog of pas vanaf de oprichting van de dodendraad? Prof. dr. Alex Vanneste documenteerde vanaf de oprichting zo'n 850 dodelijke slachtoffers. Ongetwijfeld waren er meer. Er zijn echter weinig gegevens hierover bewaard gebleven: België was bezet, de grensstreek was verboden gebied en de pers werd gecensureerd. Duitse verslagen van de grensbewakingstroepen zijn bijna allemaal verdwenen. De helft van de slachtoffers waren Belgen, een vierde Duitsers. De anderen zijn Nederlan-

ders (10%), onvluchte Russische krijgsgevangenen (10%), fransen (4%) en enkele slachtoffers van andere nationaliteiten. Drie vierde is omgekomen ten gevolge van electrocutie, 20% naar aanleiding van vuurgevechten in de onmiddellijke nabijheid van de versperring. Van de andere 5% kennen wij de doodsoorzaak niet precies. Bijna driehonderd slachtoffers zijn gevallen aan de Limburgse grenzen. Limburg was dan ook de provincie met het langste traject van de versperring: bijna de helft van de totale afstand van 332 km. Ruim tweehonderd doden zijn gevallen in de provincie Antwerpen, iets minder dan honderdzeventig in Oost-Vlaanderen en een dertigtal in West-Vlaanderen. Van bijna tachtig slachtoffers weten wij niet waar ze zijn omgekomen. Dat betekent dat er tijdens heel de periode dat de versperring aan de grens stond gemiddeld 2,4 slachtoffers per kilometer zijn gevallen. Het relatief grootste aantal viel in Antwerpen (2,74) en in Oost-Vlaanderen (2,67) en het kleinste in Limburg (2,1).

Nabij de rijksgrens met Baarle-Nassau zijn vierenveertig dodelijke slachtoffers uit de Eerste Wereldoorlog geteld en gedocumenteerd. Vier daarvan kwamen om het leven vóór de oprichting van de dodendraad en worden in onderstaande statistieken niet meegerekend. Er resteren dus veertig slachtoffers of ongeveer 5% van het totaal aantal slachtoffers bij de dodendraad, wat overeenkomt met de lengte van het lokale traject (4,7% van 332 km). Landelijk zijn er gemiddeld 2,40 slachtoffers per strekkende kilometer dodendraad, nabij de grens met Baarle-Nassau bijna evenveel (2,58). Onder die veertig slachtoffers zijn zestien Belgen (40%), dertien Duitsers (33%), vijf Nederlanders (12%), twee Fransen (5%), twee Engelsen (5%) en twee Russen (5%). Ook hier benadert onze regio het landelijk gemiddelde, al zijn er kleine afwijkingen. Er bevinden zich minder Belgen (-10%) en Russen (-5%) onder de doden, er stierven daarentegen meer Duitsers (+8%), Engelsen (+4%), Nederlanders (+2%) en Fransen (+1%). Op te merken valt dat de bronnen zich vaak tegenspreken over de doodsoorzaak. We vermoeden dat vijftientig personen werden geëlectrocuteerd en veertien neergeschoten, waarvan negen door Duitse soldaten, drie door Belgische grensgidsen en twee door Nederlandse grenswachters. Bij één slachtoffer is de doodsoorzaak onduidelijk.

Mensen uit de grensregio waren nog niet vertrouwd met de elektriciteit. Men kende het gevaar niet. Het is bekend dat mensen de draden handmatig getest hebben, meestal met de dood tot gevolg. De Duitsers plaatsten beschermingsdraden aan weerskanten van de elektrische versperring. Ze verklaarden de grenszone tot verboden gebied en hingen er witte bordjes, waarop in drie talen stond geschreven: "*Hoogspanningsleiding, levensgevaar!*". Priesters waarschuwden de gelovigen vanop de kansel voor de gevaren van de dodendraad. Leerkrachten deden hetzelfde in hun klas.

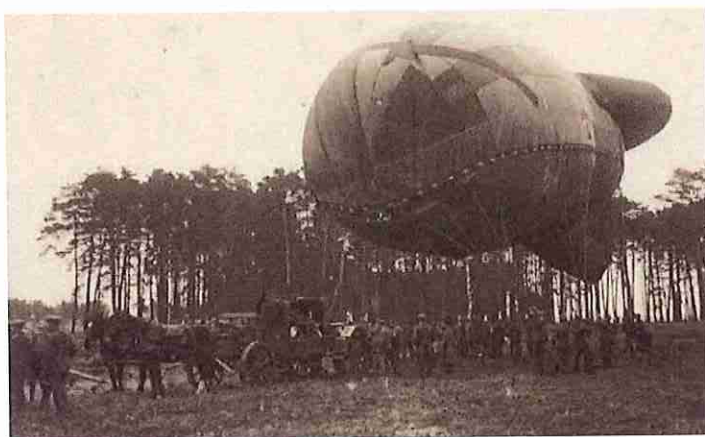

De Nederlandse kleuter Peter Wuijts was maar 4 jaar oud. Op vrijdag 8 september 1916 kwam hij nabij grenspaal 187 in Bergeijk gruwelijk om het leven toen hij al spelend onder de draad probeerde te kruipen. Het gezin Wuijts woonde slechts op dertig meter van de dodendraad. "De vader, die het ongeluk zag gebeuren, wilde het kind van den draad nemen, doch werd door eenige personen tegengehouden. Met behulp van een stok met gummie omwonden werd het kind van den draad gehaald. Een armpje was reeds doorgebrand, zoodat het handje op den grond viel." In België verongelukten de broertjes 't Seijen in de nacht van 4 november 1917 bij de Driehoeven in Kalmthout. Carolus was 13 jaar oud, Marcel 10 jaar.

In de nacht van 25 augustus 1917 vond achter het kasteel van Hoogstraten het meest dodelijke treffen plaats tussen Duitse grensbewakers en Belgische vluchtelingen. Bij een schietpartij kwamen maar liefst vier personen om het leven: Max Skölle (een 56-jarige Duitse soldaat), de 16-jarige Charles Farcy uit Molenbeek, zijn broer Henry en de 37-jarige Antoon Van Den Broeck uit Antwerpen.

Op vijftig tot honderdvijftig meter van elkaar stonden en/of patrouilleerden constant schildwachten. 's Nachts werd het aantal grenswachters verdubbeld en werd meer gepatrouilleerd. Duitse soldaten kregen de opdracht om na een niet beantwoorde waarschuwing onmiddellijk te schieten. Alleen mochten zij nooit in de richting van Nederland vuren. De soldaten wandelden van het ene schakelhuisje naar het andere. Wanneer twee grensbewakers elkaar halfweg ontmoetten, maakten ze rechtsomkeer. Wachtbeurten bleven tot op het laatste moment geheim. Langs de versperring lagen er ook mijnen. Op sommige plaatsen hadden de grenswachters grote zoeklichten opgesteld om 's nachts de omgeving beter in de gaten te houden. Overdag hingen er luchtballonnen boven de versperring om mensen op te sporen. In de schakelhuisjes stond nog wat technische of regelapparatuur, o.m. een systeem waardoor grensbewakers konden vaststellen wanneer er sabotage was. In voorkomend geval moest een grenswachter met de fiets langs de versperring tot op de plaats van het incident rijden en meteen terugkomen om zijn oversten te verwittigen. Via een veldtelefoon konden hogere oversten over een en ander geïnformeerd worden.

Tijdens de winter van 1917-1918 werd de communicatie langs de dodendraad nog verbeterd. De Duitsers installeerden in Kalmthout een radio-installatie waarmee in een mum van tijd alarm geslagen kon worden. De radiokamer voor het grensgebied nabij Baarle-Nassau bevond zich in het Withof te Minderhout. Aan de andere kant van de rijksgrens patrouilleerden Nederlandse soldaten in groten getale. Zij hielden iedereen aan die niet met hun wetten in regel was en aarzelden niet om van hun wapens gebruik te maken.

De sterkte van de stroom bedroeg tweeduizend volt. Of de Duitsers er altijd in slaagden om een dodelijke hoeveelheid spanning op de draad te hebben, valt te betwijfelen.

Grensgids Jan Vleugels vermeldt in zijn boek “De rakkers der grenzen” drie grenspassages waarbij hij de stroom had gevoeld.

Wanneer er geen spanning op de draden stond, was dit voor velen een buitenkansje. Sabotage kon de oorzaak zijn. Soms haalden de Duitsers zelf de stroom van de draad, bijvoorbeeld wegens een hevige onweer.

In België waren er nog geen elektriciteitscentrales zoals dat nu het geval is: enkel een paar bedrijven beschikten over installaties om elektriciteit te genereren voor eigen gebruik. In de Voerstreek en het zuiden van Limburg werd beroep gedaan op een transformatorhuisje in Reutershag (tussen Vaals en Aken), vanwaar een rechtstreekse voedingskabel naar België liep. Voor de zone van Kanne tot Maaseik werd op dezelfde centrale gerekend, maar ook op twee andere elektriciteitscentrales: die van de buskruitfabriek van Kaulille en die van de houtzagerij van de familie Emsens in Lommel-Stevensvennen. Voor de zones van Maaseik tot Lozen en van Lozen tot Lommel-Stevensvennen rekenden de Duitsers eveneens op deze twee Noord-Limburgse bedrijven. De voeding voor de zone van Lommel-Stevensvennen tot Minderhout kwam eveneens van Kaulille en Lommel-Stevensvennen, maar ook van een transformatorhuis bij Kapellen. De precieze bronnen voor het traject ten westen van de Schelde zijn minder goed gekend. Het blijkt dat hier beroep werd gedaan op kleinere centrales van bedrijfjes langs de Zeeuws-Vlaamse grens, o.a. een onderstation in Zelzate, een fabriekje in Moerbeke, enz. ...

Langs de versperring werden Schalthäuser gebouwd. Dit waren schakelhuisjes waarin technische apparatuur werd ondergebracht en die tevens dienden als wachtlokaal voor de grenswachters. Van de Schelde tot aan het Drielandenpunt stonden er meer dan honderd. Gemiddeld bedroeg de afstand tussen twee schakelhuisjes tussen anderhalve en tweeënhalve kilometer. Tussen Knokke en de Schelde blijken er volgens zeer recent archiefonderzoek niet systematisch schakelhuisjes te zijn geweest: hier en daar stond er wel iets dat erop leek, maar de schakelinstallaties waren bescheidener en talrijker en waren ondergebracht in kleinere barakjes of ontruimde woningen. Dat kwam onzes inziens vooral door het feit dat de elektriciteitsvoorziening er anders was georganiseerd en meer moest steunen op kleinere en wisselende centrales. Uit een analyse van de kaarten blijkt men wisselstroom te hebben gebruikt, meer speciaal draadstroom.

In de dodendraad waren poorten aangebracht; Zivildurchlässe bestemd voor de doortocht van burgers en Militärdurchlässe voor militairen. Over de ganse grens moeten er zowat vijfenzeventig poorten zijn geweest: vijftig alleen voor militairen, negen alleen voor burgers en zestien met een dubbele functie. Deze doorgangen lagen meestal op belangrijke wegen of aan een spoorweg en werden uiteraard streng bewaakt. De poorten waren in de eerste plaats noodzakelijk om toegang te krijgen tot het “niemandslaan” tussen de dodendraad en de rijksgrens. Daarnaast konden burgers (mits een Passierschein van de plaatscommandant naar Nederland reizen), al was de kans niet groot. Op 26

januari 1915 besloot de bezetter om geen Passierschein meer te overhandigen aan Belgische mannen tussen zestien en vijfenveertig jaar omwille van het risico dat zij het Belgische leger zouden verwoegen. Om strategisch-militaire redenen tenslotte wilden de Duitsers niet alle toegangswegen naar Nederland afsluiten. Je wist maar nooit hoe de relaties tussen Nederland en Duitsland of tussen Nederland en België tijdens de oorlog konden evolueren.

Grensbewoners verzonnen allerlei technieken om alsnog voorbij de dodendraad te geraken. De meest interessante wijze bestond erin de Duitse grenswachters om te kopen. In ruil voor wat geld werd afgesproken om op een bepaald ogenblik de spanning op de draden gedurende een kwartiertje af te zetten. Velen zijn op die wijze aan de overkant geraakt, maar velen werden ook verraden door de grenswachter waarmee was afgesproken. Daarnaast kon men proberen de versperring te ontwijken door bijvoorbeeld door een duiker, riool, afvoerbuis of kanaaltje onder de versperring te kruipen. Vaak maakte men ook gebruik van stokken die aan de bovenzijde een geïsoleerd U-profiel hadden: daarmee kon men

de onderste draad een tiental of twintigtal centimeter naar omhoog duwen, zodat er meer plaats was om er onderdoor te kruipen. In de aanvangsperiode vluchtten ook tal van mensen door de mergelgrotten bij Kanne en Riemst, met toegangen en uitgangen zowel in België als in Nederland. Na enige tijd hadden de Duitsers een en ander door en metselden ze de toegangen tot de mergelgrotten gewoon dicht. Sommige probeerden met een ladder over de versperring te geraken. Daar gebeurden evenwel nogal wat tragische ongevallen mee. In de Voerstreek, maar ook op andere plaatsen, sprongen vluchtelingen met een polsstok over de versperring. Soms werd een ton, waarvan onder- en bovenkant waren weggeslagen, onder de onderste of tussen de onderste en de tweede draad geschoven, zodat men er vrij veilig door kon kruipen. Dat gebeurde ook wel eens met een mand waarvan de bodem was weggeknipt of een houten bak zonder bodem. De handigste variant hierop was het gebruik van een houten fietsvelg die tussen de onderste en de tweede draad werd opgespannen: zo ontstond een vrij brede opening waardoor zelfs onervaren lieden vrij veilig door de draden konden geraken. Elementair was het gebruik van wollen dekens: men wikkelde een deken

Pass-Zentrale Antwerpen
I. Nr. 3331
Antwerpen, den 8. Februar 1915.

Passierschein

für Jansen Elias Keesch Marie Jansz.
aus Antwerpen.
staatsangehörig nach Belgien.
geboren 11. Juli 1871.
zur Reise von Antwerpen nach Holland zum Besuch

mit Passbüchse etc. im Taschen (Koffer)
Zweck: besuchen Familienangehöriger.

Gültig: bis zum 11. F. 1915.

Druckerei Kallit, Brüssel, Antwerpen.

Verordn. des Reichs-Verkehrsministeriums vom 21. März 1914.
Vorläufige, vorübergehenden, Widerrechts.
PASS-ZENTRALE ANTWERPEN
A. B.

Erhobene Gebühr: 1.00

Antwan 11. Juli 1915.

VERMERK: Sobald das Operations- oder Etappengebiet einer Deutschen Armee berührt wird hängt die Genehmigung zur Fortsetzung der Reise lediglich von dem Ermessen der dortigen militärischen Dienststellen ab.
Briefe und Zettungen dürfen nicht mitgenommen werden.
Auswärtspässe der Heimatbehörde mit Photographie müssen stets mitgeführt werden.

rond een draad en een ander rond de erboven of eronder liggende draad, zodat men tussen de dekens naar de andere kant kon kruipen. Interessanter was het gebruik van rubber. Wanneer een rubberen mat van één tot anderhalve meter onder de onderste draad werd geschoven, konden vluchtelingen redelijk veilig op de mat gaan staan en door de draden heen kruipen, ze konden de draden zelfs vasthouden op voorwaarde dat ze met de voeten op de rubberen mat bleven staan. Grensgidsen die vluchtelingen of spionnen door de versperring hielpen, beschikten daarenboven over rubberen handschoenen en laarzen, soms zelfs over rubberen pakken. Goed beschermd met rubberen handschoenen gebruikten zij ook vaak een aan de handvaten geïsoleerde hefboomkniptang om de draden door te knippen. Deze techniek was evenwel niet zonder gevaren, want van zodra een draad was doorgeknipt ging er bij de grenswachters een alarm af. Tot slot was er het ‘passeurraam’, een houten plooibaar raam met geïsoleerde boven- en onderkant. Dat werd tussen de draden gespannen, waarna de ‘passeur’ naar de andere kant kon kruipen.

De dodendraad werd na de Wapenstilstand door de Belgische overheid als oorlogsbuit beschouwd, maar bleek op veel plaatsen al verdwenen. In Weelde-Statie (Ravels) werd de dodendraad een paar dagen voor het einde van de oorlog gesloopt. Het materiaal werd door landbouwers hergebruikt om hun weilanden te omheinen. Maar niet overal was de dodendraad zo vlug opgeruimd.

Landbouwer Jan Van Looveren uit Meer wilde op 12 november 1918, de dag na de Wapenstilstand, zijn ouders gaan opzoeken die in een boerderijtje in de Beemden in Wuustwezel woonden. Op Gestel in Meer (Hoogstraten) probeerde Jan om tussen de draden te kruipen. Blijkbaar dacht hij dat de Duitsers de stroom hadden uitgeschakeld, want met zijn twee handen nam hij de stroomdraad vast. Hij werd wellicht het laatste slachtoffer van de versperring, nog wel na het beëindigen van de oorlog!

Bronvermelding : De dodendraad in twintig vragen
<http://www.dodendraad.org/teksten3/algemene-geschiedenis>

Prof. Dr. VANNESTE A., “Spanning op de rijksgrens van Knokke tot Gemmerich, 1915-1918”
JANSSEN H., “Dodendraadslachtoffers aan de rijksgrens met Baarle-Nassau”